

ПРАВОВИЙ СТАТУС КРИПТОВАЛЮТИ В КРАЇНАХ АЗІЇ

Логойда В.М.

*аспірант кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський Національний Університет»
ORCID ID: 0000-0003-1261-909X
volodymyr.lohoyda@uzhnu.edu.ua*

Логойда В.М. Правовий статус криптовалюти в країнах Азії.

Стаття присвячена вивченню досвіду правового регулювання юридичного статусу криптовалют та операцій з ними в країнах Азії (крім Китайської Народної Республіки та азійських країн – членів Співдружності Незалежних Держав, оскільки їх автор розглядав у окремих своїх публікаціях). У статті автор, на основі вивчення нормативної бази, адміністративної та судової практики всіх основних країн цієї частини світу, наголошує на різноспрямованих тенденціях врегулювання операцій з криптовалютами в регіоні, коли окремі країни переходять від ліберального підходу до використання криптовалют до їх повної заборони і навпаки. Відзначається, що практично всі країни регіону дають юридичну оцінку платіжній функції криптовалют, використовуючи регуляторні або забороняючі підходи, залежно від обраної політики, що побічно підтверджує їх розуміння правової природи криптовалют насамперед як платіжного засобу. При цьому ці ж країни не тільки категорично розмежовують криптовалюту з фіатними грошима, що їх емітують центральні банки країн, але і переважно уникають офіційного визначення криптовалюти в якості приватних (децентралізованих) готівкових грошей, віддаючи перевагу кваліфікації їх в якості нематеріального активу, віртуального активу, цифрового активу, оборотної цінності і навіть товару чи послуги, що є наразі певним компромісом між політичною доцільністю та економічними реаліями. Автор також відзначає, що для азійського регіону характерними є досить активні спроби врегулювання правового статусу криптовалют саме на законодавчому рівні, а не лише адміністративне чи судове реагування на фактичні правовідносини, хоча прогрес різних країн у даному питанні є неоднаковим.

В результаті автор робить висновок про те, що в країнах Азії, що розглядаються у статті, відсутній єдиний погляд як на правову сутність криптовалют, її кваліфікацію в якості об'єкта цивільних прав, так і на шляхи врегулювання операцій з нею (лібертаріанський підхід, про-криптовалютний підхід, але з детальним державним регулюванням і контролем, або повністю рестриктивна політика у відношенні до криптовалютного ринку).

Ключові слова: віртуальні активи, цифрові активи, об'єкт цивільних прав, гроші, платіжний засіб, криптовалюта.

Logoida V.M. Legal status of cryptocurrency in Asian countries.

The article is devoted to the study of the experience of legal regulation of the legal status of cryptocurrencies and transactions with them in Asian countries (except for the People's Republic of China and Asian countries - members of the Commonwealth of Independent States, as the author examined them in separate publications). In the article the author, based on the study of regulations, administrative and judicial practice of all major countries in this part of the world, emphasizes the divergent trends in cryptocurrency transactions regulation in the region, when some countries move from a liberal approach to the use of cryptocurrencies to their total ban and vice versa. It is noted that almost all countries in the region give a legal assessment of the payment function of cryptocurrencies, using regulatory or prohibitive approaches, depending on the chosen policy, which indirectly confirms their understanding of the legal nature of cryptocurrencies primarily as a means of payment. At the same time, these countries not only categorically distinguish cryptocurrencies from fiat money issued by central banks, but also mostly avoid the official definition of cryptocurrency as private (decentralized) cash, preferring to qualify them as an intangible asset, virtual asset, digital asset, financial value and even a good or service, which is currently a kind of compromise between political expediency and economic realities. The author also notes that the Asian region is characterized by very active attempts to resolve the legal status of cryptocurrencies at the legislative level, and not just administrative or judicial

response to the actual legal relationship, although the progress of different countries in this matter is different.

As a result, the author concludes that in the Asian countries considered in the article, there is no same view on the legal nature of cryptocurrency, its qualification as an object of civil rights, and ways to regulate transactions with it (libertarian approach, positive-cryptocurrency approach but with detailed government regulation and control or a completely restrictive policy in relation to the cryptocurrency market).

Key words: virtual assets, digital assets, object of civil rights, money, means of payment, cryptocurrency.

У 1999 році, за десятиліття до концептуальної статті Сатоши Накамото [1], відомий американський економіст, лауреат Нобелівської премії по економіці 1976 р. Мілтон Фрідман геніально передбачив майбутній розвиток фінансових інтернет-технологій, зокрема появу біткоїна та інших криптовалют, заснованих на технології блокчейн, а також прокоментував як їх переваги, так і найбільш очевидні проблеми:

«... Так що я вважаю, що Інтернет стане однією з основних сил, що впливає на зниження ролі урядів. Єдине, чого не вистачає, але що незабаром буде розроблено, це надійні електронні готівкові гроші. Метод, коли, купуючи в Інтернеті, Ви зможете переказати кошти від А до Б, при тому, що А не знатиме Б, а Б не знатиме А. Спосіб, за допомогою якого я зможу взяти купюру у 20 доларів та передати її Вам, і не залишиться слідів, звідки надійшла оплата. І Ви зможете взяти її, не знаючи, хто я такий. Такого роду речі будуть розвиватися в Інтернеті і полегшать життя тим, хто користується Інтернетом. Звичайно, тут є і негативний бік – це означає, що гангстери, люди, залучені до якоїсь нелегальної діяльності, отримують інструмент для більш легкого ведення справ.» [2].

У даному виступі економіст, який помер за 2 роки до створення першої у світі криптовалюти – біткоїна, ще тоді, не з юридичної точки зору, але з точки зору логіки економічних процесів, дав вичерпну характеристику правової природи криптовалюти як об'єкта цивільних прав – електронні готівкові гроші. Тепер, коли з моменту введення в обіг біткоїна минуло вже 13 років, цей простий і не менш бездоганний висновок все ще бореться за своє місце у законодавстві і судовій практиці переважної більшості країн світу, долаючи заперечення як на офіційному, так і на доктринальному рівнях. А поки триває академічна і законопроектна дискусія, суспільні відносини з приводу використання такого інноваційного феномену, як криптовалюта, не тільки мають місце, але і стрімко поширюються, тоді як цивільні права юридичних та фізичних осіб по всьому світу не захищені достатнім чином за браком регуляторних норм. Все це робить актуальними теоретичні дослідження питань правової кваліфікації криптовалют, що дасть змогу, сподіваємося, якнайшвидше закріпити результати цих досліджень на рівні національних та міжнародних нормативно-правових актів.

Цьому вже приділялася і продовжує приділятися значна увага дослідників різних напрямків юридичної науки, зокрема фінансового, цивільного, господарського та інформаційного права. Насамперед, слід відзначити дослідження Б. Бейна, Д. Вахрушева, С. Вепрева, С. ван Вінгердена, А. Вондрачкової, М. Гребенюк, А. Грінспенса, В. Достова, О. Железова, Р. Коена, Р. Лук'янчук, Е. Мака, К. Пашенко, В. Перова, А. Проценко, В. Селезньова, В. Скрипника, В. Струкова, Р. Урбана, Ф. Феїрбенкса, Р. Фолсома, Л. Фрю, А. Хідзева, С. Чаплян, С. Шимон, П. Шуста та ряду інших. У роботах вказаних вчених висловлюються різні концепції щодо правового статусу криптовалют, найбільш поширена з яких відносить криптовалюти до специфічного різновиду цифрової валюти (відмінного від електронних грошей і віртуальних валют), без державного контролю їх емісії. Тим не менше, з приводу правової оцінки статусу криптовалюти як об'єкту цивільних прав, ще тривають суттєві дискусії. Тому метою даної статті є вивчення і узагальнення нормативного та правозастосовчого досвіду країн Азії¹ в питаннях регулювання правового статусу криптовалют. Для цього ми використаємо спеціально-юридичні методи дослідження, такі як: порівняльно-правовий, метод тлумачення норм права, з належною увагою і до загальнонаукової методології пізнання, насамперед діалектичного та аналітичного підходів.

Як і в інших регіонах світу, країни Азії неоднозначно, іноді діаметрально протилежно підходять до визначення місця криптовалюти в системі об'єктів цивільних прав та до врегулювання її правового статусу і особливостей обігу, причому ситуація має не лише високу, але і різноспрямовану динаміку. Спектр варіантів передбачає як повну або часткову заборону на операції з криптовалютами з огляду на їх конкуренцію з фіатними грошима, так і цілком позитивне ставлення держави до них як до технологічного феномена, який все одно не спинити, а тому краще врегулювати і поставити під частковий контроль.

Так, Туреччина від відносно ліберального ставлення до криптовалют до початку 2020-х перейшла до їх повної заборони. Центральний банк Туреччини 16.04.2021 прийняв Положення №31456 «Про невикористання криптоактивів в розрахунках» [3], що набрало чинності з 30.04.2021. Свою компетенцію на врегу-

¹ крім КНР, а також азійських країн, які входять до СНД, оскільки їм були присвячені окремі публікації автора.

лювання правового статусу криптоактивів взагалі і криптовалют зокрема ЦБТ обґрунтував положеннями Закону «Про Центральний банк Турецької Республіки» №1211 від 14.01.1970 та Закону «Про платіжні системи та системи розрахунків за цінними паперами, платіжні послуги та операторів електронних грошей» №6493 від 20.06.2013. Згідно вказаного Положення пряме або опосередковане використання криптовалют при здійсненні розрахунків, наданні платіжних послуг та емісії електронних грошей забороняється, а оператори ринку платіжних послуг та електронних грошей не можуть здійснювати посередницьку діяльність по переказу коштів на / з платформ, які надають послуги по торгівлі, зберіганню, переказу або емісії криптоактивів [3; ст. 1, 3, 4]. Мотивом заборони у прес-релізі ЦБТ, що був оприлюднений 17.04.2021 [4], названі неприйнятні ризики для користувачів криптоактивів, пов'язані з відсутністю регулюючого органу, суб'єктів нагляду та регулювання, волатильністю ринку криптоактивів, можливістю їх використання у протиправній діяльності завдяки їх анонімному характеру, безвідкличності транзакцій та наявною технічною можливістю несанкціонованого доступу або вилучення криптовалюти без згоди її держателя. Однак найцікавішою у даному Положенні є ст. 3, яка містить офіційний погляд турецької влади на правову природу криптовалюти. Згідно вказаної статті криптоактиви *«відносяться до нематеріальних активів, що створюються віртуально за допомогою технології розподіленого реєстру або подібної технології і розповсюджуються через цифрові мережі, однак не можуть бути кваліфіковані в якості фіатних грошей, депозитних вкладів, електронних грошей, платіжних інструментів, цінних паперів або інших інструментів ринку капіталу»*.

Ще раніше (у 2017 р.) аналогічну турецькій повну заборону використання криптовалют як фізичними, так і юридичними особами ввели такі країни, як Непал та Бангладеш.

У Пакистані з 2018 року теж діяла заборона на операції з криптовалютою, однак потрохи місцеве регулювання лібералізується, поки що на регіональному рівні. Так, уряд провінції Хайбер-Пахтунхва прийняв законодавство, що легалізує майнинг криптовалют – приватним компаніям видають ліцензії на видобуток криптовалюти, а також планують організувати майнинг на державному підприємстві (щоправда, лише біткоїн). При цьому допустимість криптовалют в якості засобу платежу за товари / роботи / послуги на національному ринку поки що не врегульована [5].

Катар і Бахрейн також заборонили інвестиції в криптовалюти, однак лише на території своїх країн, а за кордоном це робити своїм резидентам не забороняють, вважаючи, що їхня юрисдикція не поширюється на ті операції, які відбуваються за межами національної території.

Ізраїль та Індонезія легалізували криптовалюту на рівні роз'яснень адміністративних органів (податкових служб, фінансових регуляторів тощо) в якості віртуального активу / товару, з відповідним оподаткуванням податком на доходи та податком на додану вартість операцій з криптоактивами. Можливість використання криптовалюти в якості платіжного засобу чи іншого фінансового активу урядами цих країн заперечується. Аналогічно вчинив і В'єтнам, де теж заборонено використання криптовалюти в якості засобу платежу, причому передбачив за це досить значні штрафні санкції і водночас не забороняє купівлю криптовалюти, якщо сторони правочину розглядають її в якості віртуального активу, а не аналогу фіатних грошей. Подібна ситуація і в Камбоджі, Йорданії [5], а також на Тайвані (в останньому криптовалюта в розумінні цивільного законодавства розглядається як товар або послуга, залежно від структуризації угод з нею).

Не забороняють володіння і торгівлю криптовалютою Філіппіни, де Центральний банк видав спеціальний Циркуляр №944 від 06.02.2017 з цього приводу, в якому проте зазначив, що *«Центральний банк не має наміру розглядати будь-яку віртуальну валюту, таку як біткоїн, в якості валюти (грошей), оскільки вона не випускається та не гарантується центральним банком, а також не має будь-якого товарного забезпечення»*, тобто можливість використання криптовалюти в якості засобу платежу заперечується [6].

Частково позитивним, але не в силу відкритості економіки та ліберальності політичної системи, а вимушено, під тиском міжнародних санкцій, є і ставлення до криптовалют в Ісламській Республіці Іран, де після урядового Декрету від 04.08.2019 було дозволено майнинг криптовалюти [7], щоправда за ліцензією, з оплатою підвищених тарифів на електроенергію та з обов'язковим продажем видобутої криптовалюти Центральному Банку Ірану (який її використовує для обходу міжнародних санкцій). Варто відзначити, що час від часу на майнинг все ж накладаються тимчасові обмеження, наприклад, з 26.05.2021 по 22.09.2021 там введено мораторій на майнинг криптовалют з міркувань захисту електро-енергетичної системи країни в періоди пікових навантажень [8]. При цьому, для використання в якості платіжного засобу на національному ринку криптовалюта не допущена, тобто всередині країни статусу грошей вона не має.

Саудівська Аравія і ОАЕ готують проект спільної централізованої криптовалюти (т. з. CBDC) для використання у міжбанківських розрахунках, водночас приватні (децентралізовані) криптовалюти заборонені для суб'єктів господарювання, але дозволені для фізичних осіб у приватних цілях. Більше того, в окремих мусульманських країнах, таких як Саудівська Аравія, Кувейт, ОАЕ, Бахрейн, навіть діють криптобіржі, які

щоправда перед тим повинні отримати від уповноважених суб'єктів документальне підтвердження їх відповідності законам Шаріату. Ця культурна особливість має важливе значення при здійсненні діяльності з криптоактивами у даному регіоні – так, у 2020 році Шаріатська консультативна Рада Комісії з цінних паперів Малайзії прийняла рішення, що торгівля криптовалютою та інвестиції у цифрові активи в принципі можуть здійснюватися, оскільки не заборонені Шаріатом [9].

Динамічним є регулювання криптоактивів і в Індії. Спочатку, 05.04.2018 Резервний банк Індії (РБІ) зробив заяву, а 06.04.2018 видав циркуляр [10], згідно з якими, з огляду на ризики, що пов'язані з операціями з криптовалютами, суб'єкти господарювання, що регулюються РБІ, не мають права здійснювати операції у віртуальних валютах або надавати послуги для полегшення доступу будь-якої особи чи суб'єкта господарювання до операцій з віртуальними валютами чи їх використанню у розрахунках. Такі послуги включають ведення рахунків, реєстрацію, торгівлю, розрахунки, кліринг, надання позик проти віртуальних токенів, прийняття їх у заставу, відкриття рахунків бірж, що ними займаються, та переказ / отримання грошей на рахунках, що стосуються купівлі / продажу віртуальних валют. Піднаглядні РБІ суб'єкти господарювання, які вже надають такі послуги, повинні припинити відповідні відносини протягом трьох місяців з дати цього циркуляру. Тобто, не здійснюючи формальної заборони володіння криптовалютою для фізичних та юридичних осіб, РБІ по суті знищив всю інфраструктуру ринку, чим технічно заблокував його роботу.

На момент видання циркуляру кількість резидентів Індії, задіяних в інвестиції на ринку криптовалют, складала понад 50 тис. осіб, із загальною капіталізацією місцевого ринку в 2 млрд. USD [11]. Природньо, що негайний вступ циркуляру в силу, із збереженням вимог податкової служби Індії щодо сплати податків з криптовалютних операцій (за раптово виниклої неможливості виводу криптовалюти у фіатні гроші), призвів до оскарження циркуляру в суді. За результатами розгляду за позовом «Асоціація Інтернету і мобільних комунікацій Індії v Резервний Банк Індії» Верховним Судом Індії циркуляр РБІ від 06.04.2018 було скасовано (постанова від 04.03.2020 у справі №528/2018) [12]. Позивач, представляючи у справі заперечення проти циркуляру, звертав увагу, що на законодавчому рівні заборони обігу криптовалют в Індії немає, а відтак це є легітимний вид господарської діяльності і РБІ не міг запроваджувати відповідні обмеження по його забезпеченню фінансовими послугами.

У зв'язку з активним поширенням криптовалют у країні Міністерство фінансів Індії у другій половині 2010-х створило спеціальний Міжвідомчий комітет по вивченню даного питання, на чолі з колишнім міністром економіки та фінансів Індії Субхашем Гаргом. Результатом роботи комітету стала розробка у 2019 році законопроекту під назвою «Banning Cryptocurrency and Regulation of Official Digital Currency Bill»¹, який пропонував комплексну заборону всіх приватних криптовалют (з криміналізацією майнінгу, володіння, реклами, переказу та іншого використання в розрахункових, кредитних, інвестиційних цілях тощо, крім науково-дослідницьких або освітніх потреб, під загрозою кримінального покарання у вигляді штрафу, ув'язнення до 10 років або одночасного застосування обох видів санкцій). Мотивом наміру криміналізувати діяльність з криптовалютами був намір РБІ ввести в обіг е-рупію, як централізовану державну віртуальну валюту (аби виключити конкуренцію децентралізованих криптовалют з продуктом РБІ). Згодом, у 2021 році було оголошено про підготовку нової версії законопроекту («The Cryptocurrency and Regulation of Official Digital Currency Bill», тобто вже без слова «заборона») і плани парламенту розглянути його на березневій сесії 2021 року, проте законопроект без пояснень для громадськості було тимчасово знято з порядку денного для доопрацювання. Подальші дискусії схилиються до необхідності все ж відмовитися від тотальної заборони і опрацювати модель, за якої було б можливим співіснування централізованого та децентралізованих криптовалютних проектів, проте остаточного рішення ще не прийнято.

Відтак, у зв'язку з відсутністю наразі будь-якого нормативного регулювання, відсутня і офіційна позиція індійського уряду щодо класифікації криптовалюти в системі об'єктів цивільних прав. У версії вищезазначеного законопроекту 2019 р. пропонувалося визначити криптовалюту як «*будь-яку інформацію, код, число або токен, що згенеровані за допомогою криптографічних або подібних засобів, які становлять цифрове представлення вартості та можуть використовуватися у господарській діяльності або діють в якості засобу збереження вартості чи міри вартості*» [13]. З подібного визначення випливає сприйняття криптовалюти розробниками законопроекту як інноваційного платіжного засобу, хоча дефініція має занадто широкий характер, що дозволяє підвести під неї не тільки криптовалюту, а також, наприклад, цифрові купони на знижки чи подарункові картки, бали програм лояльності клієнтів тощо, адже вони теж «*генеруються та є цифровим представленням вартості і засобом її збереження*». Окремо зазначено, що у разі прийняття законопроекту РБІ буде уповноважений визнавати в якості іноземної валюти ті криптовалюти, що є законним

¹ Закон «Про заборону криптовалют та регулювання офіційної цифрової валюти» (англ.).

платіжним засобом в іноземних юрисдикціях, що знову ж таки підсилює думку про погляд влади Індії на криптовалюту, як приватний платіжний засіб, альтернативний державному.

У офіційних заявах і звітах РБІ, на які посилався і Верховний Суд Індії у цитованій справі, криптовалюта визначалася як *«тип нерегульованих цифрових грошей, що видані та контролюються їх розробниками та використовуються і приймаються членами специфічних віртуальних спільнот»* [12; 5-6].

При цьому сам Верховний Суд дав цікаву оцінку правовій природі криптовалюти із застосуванням філософського (Ведичного) аналізу цього явища за допомогою методу «неті-неті» [12; п. 3.2], тобто осмислення явища через чітке визначення того, чим воно не є (по суті методом виключення) та застосуванням ретроспективного огляду розвитку криптоактивів як технологічного феномену. В результаті суд зробив висновок, що незалежно від метаморфоз, які криптовалюта зазнала за роки свого існування, вона розвивалася саме як альтернатива фіатним грошам [12; п. 3.7], хоча всім наявним визначенням бракує точності і чіткості [12; п. 6.52], що дає змогу зацікавленим особам «вислизати» з-під державного регулювання відповідно грошових, фондових чи товарних ринків. Однак, за наслідками огляду законодавчого регулювання криптовалют у різних країнах світу та думки міжнародних фінансових організацій, Верховний Суд Індії констатував [12; п. 6.62], що всі провідні країни, регулятори їх фінансових ринків та профільні міжнародні організації де-факто визнають реальність, а де-юре, знаходяться у режимі заперечення справжньої природи криптовалюти. Однак фактом є те, що реальне функціонування активу і його функціонування з точки зору закону можуть відрізнятися, тож буде правдою сказати, що хоча криптовалюти переважно не визнані законним платіжним засобом, вони все ж по факту виконують частину або й більшість функцій реальних грошей. І все ж Верховний Суд відзначає [12; п. 6.64], що для повного прирівнювання криптовалюти до статусу законного платіжного засобу їй не вистачає юридичного і соціального визнання, тобто надання їй сили обов'язкового до прийому кредитором засобу виконання грошових зобов'язань і широкого поширення у суспільстві (економіці). Тобто криптовалюта дійсно є грошима, але до тих пір, поки з цим згідний кредитор.

Але є в регіоні і приклади позитивного ставлення до криптовалюти.

Однією з перших країн в регіоні, які врегулювали цифрові активи на законодавчому рівні, був Таїланд, де 14.05.2018 набрав чинності Надзвичайний Декрет «Про господарську діяльність з цифровими активами» № В.Е. 2561 (2018) від 10.05.2018. У ст. 3 вказаного Декрету криптовалюта визначена як: *«блок електронних даних, створених у електронній системі або мережі з метою використання в якості засобу обміну при придбанні товарів, послуг чи будь-яких інших прав або обміну на інші цифрові активи, який повинен включати будь-які інші блоки електронних даних, визначених у повідомленні Комісії з цінних паперів»* [14]. Тобто Таїланд, по суті визнаючи функцію криптовалюти, як засобу платежу, ухилився від застосування цього терміну і по аналогії з КНР повважав за доцільне ввести в законодавство новий вид об'єкту цивільних прав – цифровий актив (хоча прямо використовує в Декреті назву «криптовалюта»).

В Японії правовий статус та обіг криптовалюти регулюється Законом «Про платіжні послуги» №59 від 24.06.2009 [15], відповідні зміни до якого набрали чинності з 01.04.2017. За цими змінами до Закону було внесено окремий розділ щодо регулювання інфраструктури обігу віртуальних валют та затверджено понятійно-категорійний апарат. Ст. 2 Закону визначає криптовалютою (в термінології Закону – віртуальною валютою) будь-який з наступних випадків:

– *«майнова цінність (обмежена тим, що записано на електронному пристрої або іншому об'єкті електронним шляхом, за виключенням валюти Японії, іноземних валют та деномінованих у валюті активів; те ж саме стосується наступного пункту), яка може бути використана у відносинах з невизначеним колом осіб в якості оплати за продаж або оренду товарів або отримання послуг та може бути придбана від або продана невизначеному колу осіб, що діють як контрагенти, а також яка може бути передана за допомогою систем обробки електронних даних; та*

– *майнова цінність, яка може бути взаємно обмінювана на те, що зазначено у попередньому пункті, з невизначеним колом осіб, які діють в якості контрагентів, та яка може бути передана за допомогою систем обробки електронних даних.»*

Як бачимо, криптовалюта згідно з цим визначенням розглядається де-юре як оборотна цінність, хоча де-факто дефініція говорить про повноцінний платіжний засіб, альтернативний фіатним грошам. У будь-якому разі, з 01.04.2017 в Японії криптовалюти можуть використовуватися в якості одного із способів оплати в роздрібній торгівлі. Відтак, Японія стала першою країною G-20, яка офіційно на законодавчому рівні визнала криптовалюту в якості допустимого засобу платежу, нарівні з фіатними грошима.

Південна Корея не має спеціального нормативного акту, призначеного для регулювання криптовалют і застосовує до цього явища загальне законодавство щодо фінансових послуг, боротьби з відмиванням коштів та захисту прав споживачів, зокрема Закон «Про фінансові інвестиційні послуги та ринки капіталу»

(FSCMA) №14817 від 18.04.2017 [16]. Разом з тим, політика країни не передбачає заборон на використання криптовалют, характерних для багатьох країн-сусідів. Відсутність спеціального законодавства змушує суб'єктів ринку, адміністративні органи та суди розглядати кожен випадок окремо і робити кваліфікацію того чи іншого виду криптовалют, залежно від нюансів їх фактичного використання. Так, з 6 видів фондових цінностей, передбачених FSCMA (боргові, пайові, бенефіціарні, деривативи, інвестиційні контракти та депозитарні розписки), криптоактиви найчастіше прирівнюються до боргових чи пайових цінних паперів або інвестиційних контрактів. Звичайно, це не повністю відповідає правовій природі саме платіжних токенів, тому прийняття релевантного законодавства, очевидно, ще попереду. Наявні законопроектні пропозиції наразі дають підстави вважати, що Південна Корея також піде шляхом КНР та Таїланду і введе у законодавство нову категорію «цифрові активи» для позначення інноваційних віртуальних об'єктів цивільних прав, включаючи криптовалюту [17].

Позитивним є криптовалютне регулювання і у Сінгапурі, який традиційно вважається сприятливою юрисдикцією для фінансових послуг, технологічних компаній та інновацій. Владу країни цікавить повнота оподаткування операцій з криптовалютою, тоді як забороняти чи будь-яким чином обмежувати її обіг держава не збирається. Більше того, правовий статус цифрових платіжних токенів в країні було врегульовано у 2019 році, коли це поняття внесли у Закон «Про платіжні послуги» №2 від 22.02.2019. Згідно з ч. 1 Закону «цифровий платіжний токен означає будь-яке цифрове представлення вартості (крім встановлених винятків), яке: а) виражено у вигляді блоку; б) не деноміновано у жодній з валют та не прив'язаний його емітентом до жодної з валют; с) є або має намір бути засобом обміну, що приймається суспільством або його частиною в якості платежу за товари або послуги чи в рахунок погашення боргових зобов'язань; д) може бути переказаний, збережений або торгуватися електронним шляхом та е) відповідати іншим характеристикам, встановленим монетарним органом управління Сінгапуру.» [18]

В цьому ж розділі Закону (де даються визначення термінів) цифрові платіжні токени чітко виключені з поняття «гроші».

Цікавим щодо юридичного статусу криптовалюти в аспекті обов'язковості прийняття її в якості засобу виконання грошових зобов'язань є і лист-роз'яснення IRAS (Служби внутрішніх доходів Сінгапура) компанії Coin Republic : «будуть чи ні ділові кола приймати біткоїни в якості платіжного засобу за свої товари чи послуги, є суто їх комерційною справою. IRAS будь-яким чином втручатися у це не буде» [19]. На сайті ж IRAS даються чіткі вказівки щодо оподаткування обсягів з реалізації товарів / послуг у випадку, цитата: «Використання цифрових токенів як засобів платежу», що в сукупності з вище цитованими положеннями Закону «Про платіжні послуги» чітко показує сприйняття владою Сінгапуру криптовалюти в якості альтернативного фіатним грошам засобу платежу (тобто по суті в якості децентралізованих приватних готівкових грошей), при цьому чітко підкреслюється, що криптовалюта не є фіатними грошима [20].

Підсумовуючи, можна зробити висновки, що на рівні законодавства, адміністративної або судової практики переважна більшість країн Азії визнає, що справжнім призначенням криптовалюти є виступати засобом платежу за товари / роботи / послуги, альтернативним фіатним грошам. Разом з тим лише окремі країни, такі як Японія, Південна Корея, Сінгапур, Таїланд незаперечно відносяться до даної функції цього інноваційного об'єкту цивільних прав, тоді як більшість країн більш чи менш суворо (з точки зору можливих санкцій) забороняє використання криптовалют саме в цих цілях, побоюючись послаблення регуляторного впливу центральних банків і держави в цілому, ухилення фізичних та юридичних осіб від оподаткування та складнощів у боротьбі з відмиванням коштів. При цьому, як і в інших регіонах світу, в Азії немає єдиного підходу до правової кваліфікації криптовалюти в системі об'єктів цивільних прав. Її розглядають як «нематеріальний актив» (Туреччина), «віртуальний актив», «товар» або навіть «послуга» (Ізраїль, Індонезія, В'єтнам, Камбоджа, Йорданія, Тайвань), «цифровий актив» (Таїланд), «оборотна цінність» (Японія) тощо. Тобто використовуються обидва можливі підходи : як намагання підвести даний феномен під вже існуючі види об'єктів цивільних прав (товари, послуги, нематеріальні активи), так і розуміння необхідності конституювання, введення в науковий та практичний обіг нового виду об'єкту цивільних прав – віртуального або цифрового активу, не зважаючи на те, що останні є більш загальною категорією, що охоплює не тільки криптовалюту, але і інші види активів. Єдине, в чому однакові всі країни регіону, що криптовалюта не є грошима в їх звичному розумінні, оскільки не має єдиного публічного емітента, що гарантував би її загальну обов'язковість в якості платіжного засобу або не має будь-якого забезпечення фізичними активами. Також слід відзначити досить активні спроби законодавчого унормування обігу криптовалют в регіоні, причому окремі спроби, особливо в питаннях розробки понятійно-категорійного апарату проблематики, особливо в країнах з позитивним ставленням до криптовалют, відносяться до кращих світових зразків, що дає змогу врахувати цей досвід при нормативному врегулюванні обігу криптовалют в Україні.

Список використаних джерел:

1. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. URL: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. Інтерв'ю Мілтона Фрідмана National Taxpayers Union Foundation з передбаченням створення криптовалюти. 1999. URL: <https://bitnovosti.com/2016/02/19/how-economist-milton-friedman-predicted-bitcoin/>
3. Положення Центрального банку Туреччини «Про невикористання криптоактивів в розрахунках» №31456 від 16.04.2021. URL: <https://tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/c241af16-e730-45b5-bb0d-31d3af28884e/Regulation+on+the+Disuse+of+Crypto+Assets+in+Payments.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-c241af16-e730-45b5-bb0d-31d3af28884e-nC9xt9C>
4. Прес-реліз Центрального Банку Туреччини від 17.04.2021. URL: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/EN/TCMB+EN/Main+Menu/Announcements/Press+Releases/2021/ANO2021-17>.
5. Regulation of Cryptocurrency Around the World" (PDF). Library of Congress. The Law Library of Congress, Global Legal Research Center. June 2018. Retrieved 14 August 2018.
6. Циркуляр Центрального Банку Філіппін №944 від 06.02.2017. URL: <https://pnl-law.com/blog/guidelines-for-virtual-currency-vc-exchanges-bsp-circular-no-944-full-text/>
7. Maziar Motamedi. Iran's government recognises cryptocurrency mining with caveat. URL: <https://www.aljazeera.com/economy/2019/8/5/irans-government-recognises-cryptocurrency-mining-with-caveat>
8. Дульнева Марина. Иран запретил майнинг криптовалюты из-за проблем с электричеством. URL: <https://www.forbes.ru/newsroom/finansy-i-investicii/430507-iran-zapretil-mayning-kriptovalyuty-iz-za-problem-s>
9. Теткин Михаил. Ингушское духовенство выступило против операций мусульман с криптовалютой. URL: <https://www.rbc.ru/crypto/news/607551b79a794769fdd75690>
10. Циркуляр Резервного банку Індії від 06.04.2018 щодо обмеження надання фінансових послуг суб'єктам операцій з криптовалютою. URL: <https://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/notification/PDFs/NOT115465B741A10B0E45E896C62A9C83AB938F.PDF>
11. Arti Singh. Anger, shock, confusion as RBI bars banks from cryptocurrencies. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/anger-shock-confusion-as-rbi-bars-banks-from-cryptocurrencies/articleshow/63638799.cms>
12. Постанова Верховного Суду Індії від 04.03.2020 у справі №528/2018 за позовом «Асоціація Інтернету і мобільних комунікації Індії v Резервний Банк Індії». URL: https://main.sci.gov.in/supremecourt/2018/19230/19230_2018_4_1501_21151_Judgement_04-Mar-2020.pdf
13. Report of the Committee to propose specific actions to be taken in relation to Virtual Currencies. Department of Economic Affairs, Ministry of Finance of India. 28/02/2019 URL: <https://dea.gov.in/sites/default/files/Approved%20and%20Signed%20Report%20and%20Bill%20of%20IMC%20on%20VCs%2028%20Feb%202019.pdf>
14. Надзвичайний Декрет Королівства Таїланд «Про господарську діяльність з цифровими активами» № В.Е. 2561 (2018) від 10.05.2018. URL: https://www.sec.or.th/EN/Documents/EnforcementIntroduction/digitalasset_decree_2561_EN.pdf
15. Закон Японії «Про платіжні послуги» №59 від 24.06.2009. URL: <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=3078&vm=02&re=02>
16. Закон Республіки Корея «Про фінансові інвестиційні послуги та ринки капіталу» (FSCMA) №14817 від 18.04.2017. URL: https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=43324&lang=ENG
17. Лиходей Евгения. Южная Корея приблизилась к легализации криптовалют. URL: <https://bloomchain.ru/newsfeed/smi-yuzhnaya-koreya-stala-na-shag-blizhe-k-legalizatsii-kriptovalyut/>
18. Закон Сингапура «Про платіжні послуги» №2 від 22.02.2019. URL: <https://sso.agc.gov.sg/Acts-Supp/2-2019/Published/20190220?DocDate=20190220>
19. Law & Trust International. Правовой статус криптовалют. URL: <https://lawstrust.com/ico/pravovoj-status-kriptovalyut>
20. IRAS e-Tax Guide Income Tax Treatment of Digital Tokens 2020. URL: https://www.iras.gov.sg/irashome/uploadedFiles/IRASHome/e-Tax_Guides/etaxguide_CIT_Income%20Tax%20Treatment%20of%20Digital%20Tokens_091020.pdf